

ik voel
dus
ik ben 6

Theo Meereboer & Petra Bolhuis
Maïeutiek 2016

Zelfbewustzijn

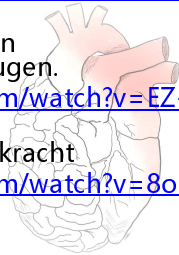
- Onderzoek naar verschil tussen dieren en mensen kan verhelderend zijn;
- Verschil zit in de rede.
- Verschil zit humor
- Verschil zit in gereedschap gebruik.
- Verschil zit in taal.
- Verschil zit in zelfbewustzijn

maïeutiek 2016-college6

Verschil dieren-mensen

- Apen hebben ook humor en logisch denken
<https://www.youtube.com/watch?v=FlxYCDbrRG1c>
- Leeuwen hebben ook een (autobiografisch?) geheugen.
- <https://www.youtube.com/watch?v=EZ-da0AZcRU>
- Koko heeft verbeeldingskracht
- <https://www.youtube.com/watch?v=8oh1uhrdc6w>

maïeutiek 2016-college6

Zelfbewustzijn spiegeltest

- De gedachte dat alleen mensen zelfbewustzijn hebben is achterhaald.
- <https://www.youtube.com/watch?v=pNqirOJ5qAw>
- Voor een lijst van dieren die wel en niet zijn geslaagd zie:
https://en.wikipedia.org/wiki/Mirror_test#Animals_that_have_demonstrated_MSR

maïeutiek 2016-college6

Zelfbewustzijn en robots

- De puzzel 'The King's Wise Men' kan zelfbewustzijn testen.
- Ransselaer Polytechnic Institute in New York heeft robots ontwikkeld die deze test hebben doorstaan.
- In de puzzel kiest een koning een nieuwe adviseur. Om de beste kandidaat te bepalen krijgen de kandidaten een blauwe of witte hoed op. Wie als eerste opstaat en weet welke kleur hoed hij op heeft wint de wedstrijd en wordt verkozen tot adviseur.
- Twee van de drie robots werd het onmogelijk gemaakt te spreken. Vervolgens werd alle robots gevraagd of zij in staat waren te spreken. Alle robots proberen deze vraag te beantwoorden met de zin 'ik weet het niet', maar slechts één is in staat de zin daadwerkelijk uit te spreken. Zodra deze robot zijn eigen stem hoorde realiseerde hij dat hij kon spreken, en vervolgde zijn antwoord met 'Sorry, nu weet ik wel!'.

• bron <https://www.newscientist.com/article/mg22730302-700-robot-homes-in-on-consciousness-by-passing-self-awareness-test/>

maïeutiek 2016-college6

Maar wat is zelfbewustzijn?

- "Ik concentreer mijn verklarende inspanningen dus op de vraag hoe het zelfgevoel in de geest opduikt tijdens de 'kennisact', dat wil zeggen op het moment dat we ons rekenschap geven van een object." blz. 30
- Zelfbewustzijn wordt algemeen opgevat als dat ik weet dat ik het ben die iets ervaart, voelt of denkt.

maïeutiek 2016-college6

Zelfbewustzijn en vrije wil

- Zelfbewustzijn werd lange tijd gezien als het vermogen om over alle kennis, ervaringen en gevoelens een redelijk oordeel te vellen en in vrijheid een omgang daarmee te bepalen.
- Is het een andere substantie zoals bij Descartes?
- Is het ook materie zoals bij Swaab en Dijksterhuis?

maieutiek 2016-college6

Zelfbewustzijn volgens Damasio

Het 'zelf' in staat tot opstandigheid, is een recente ontwikkeling.

Nodig:

- Geheugenopslag, van motorische vaardigheden, (persoonlijke) feiten en gebeurtenissen,
- herinneringen kunnen reconstrueren en manipuleren in een werkruimte die parallel loopt aan de perceptuele ruimte, los van een onmiddellijke respons.
- Kunnen representeren van handelingen, objecten en individuen in symbolen.
- mentale toestanden, vooral gevoelstoestanden, kunnen communiceren via gebaren van handen en lichaam, en eveneens via de stem, in de vorm van muzikale tonen en verbale taal.
- Gebruik kunnen maken van externe geheugensystemen, parallel aan die van elk individueel brein, zoals schilder- en beeldhouwkunst, geschreven teksten.

Naar Het zelf wordt zich bewust Damasio, 2010, blz. 329

maieutiek 2016-college6

Kernbewustzijn in de maak

- Hoe ontwaakt het bewustzijn in ons?
- *“er is sprake van kernbewustzijn als de representatiemechanismen van de hersenen een non-verbaal, verbeeld verslag geven van de wijze waarop de toestand van het organisme verandert als dat organisme een bepaald object verwerkt, en als in dit proces de voorstelling van dat causatieve object dusdanig wordt benadrukt dat het eruit springt in een ruimtelijke en temporele context.”(171)*

maieutiek 2016-college6

Wat is er nodig?

- Zie lijstje op blz. 172
- Het zijn de verhalen over de ervaringen, toestanden, waarnemingen enz.
- Deze stroom van voorstellingen houdt nooit op (tenzij we dit door meditatie stilleggen) en vormen de inhoud van wat wij denken noemen.

maieutiek 2016-college6

Relatie met het object

- De voorstelling licht bepaalde zaken uit de totaliteit. In de vertelling over de ervaringen met dit object wordt het object tot een feit.
- *“Het wordt een *feit*, na de voorafgaande gebeurtenissen die tot z'n totstandkoming hebben geleid, en het is deel van een relatie met het organisme waarmee dit alles gebeurt.” (blz. 174)*

maieutiek 2016-college6

Kern zelf - autobiografisch zelf

- Autobiografische zelf ontstaat als een bezinsel van alle kernzelden die langskomen.
- *“na vele efemere verschijningen van het kernzelf blijft er een bezinsel achter....een autobiografisch geheugen.” blz. 175*
- Mijlpalen in ontwikkeling van het kind zijn misschien het resultaat van ongelijkmatige groei van het autobiografische zelf. (zie blz. 177)

maieutiek 2016-college6

Kern zelf - autobiografisch zelf

- kernzelf

De efemere hoofdrolspeler van het bewustzijn, gegeneerd voor elk object dat het kernbewustzijnsmechanisme in werking zet. Omdat er altijd van dergelijke objecten zijn, wordt het kernzelf doorlopend gegeneerd en verschijnt het nonstop.

Voor het functioneren van het kernzelf-mechanisme is de aanwezigheid van het protozelf vereist. De biologische essentie van het kernzelf is de representatie in een secundaire kaart van het proto-zelf terwijl dat wordt gewijzigd.

- autobiografisch zelf

Berust op permanente, maar dispositionele herinneringen aan kernzelf-ervaringen. Deze herinneringen kunnen worden geactiveerd als neurale patronen en omgezet in expliciete voorstellingen. Bovendien kunnen ze door nieuw-opgedane ervaringen ten dele worden gewijzigd.

Wil het autobiografische zelf zich geleidelijk kunnen gaan ontwikkelen, dan is de aanwezigheid van een kernzelf vereist.

Voor het autobiografische zelf is ook het mechanisme voor kernbewustzijn vereist (blz178)

maieutiek 2016-college6